

Wie was toch...

Portretstudie van Theodora Bouwmeester, door Pieter Josselin de Jong uit 1900. (Theater Instituut Nederland)

Theo Mann-Bouwmeester

Theodora Antonia Louisa Cornelia Bouwmeester³ (1850-1939) is een Nederlands actrice wier gloriejaren liggen tussen 1880 en 1926. Zij wordt beschouwd als de *grande dame* van het Nederlands toneel. Zij is volgens het *Biografisch Woordenboek van Nederland* ‘...in haar tijd en in ons land de vertolkster bij uitnemendheid van gepassioneerde, beminnende en lijdende vrouwen [...] die de uiterste consequenties aandurfd en van die grote hartstocht die Liefde heet’. De schrijver Henri Borel gooit er nog een schepje bovenop: ‘Zij heeft ons laten voelen en zien en horen wat de hoge hartstocht is, en wat er in een vrouwenziel aan liefde en passie en smart, verrukking en wanhoop en extase, uitbundige vreugde en tragisch doodsverlangen, gruwzaam noodlot, zengende jaloezie en heilige moederweelde voor geweldig menselijk groots kan gebeuren.’

Theodora Bouwmeester neemt deel aan de staking van toneelspelers die in januari 1920 uitgeroepen wordt. Dit leidt tot een conflict met het bestuur van Het Nederlandsch Toneel, met ernstige financiële gevolgen voor haar.

Zij trouwt driemaal. Haar laatste echtgenoot is de musicus Gottfried Mann. Theodora debuteert als zevenjarige in het toneelgezelschap van haar vader. Zeventig jaar later neemt zij afscheid van het toneel met een door haarzelf georganiseerde tournee langs 64 steden: ‘Ik moest mijn publiek vaarwel zeggen, nog eenmaal het middelpunt zijn.’ In haar memoires karakteriseert Theodora haar leven als *gelukkig in het (toneel)spel, ongelukkig in de liefde*.

Sinds 1955 wordt jaarlijks de naar haar genoemde *Theo d’Or* toegekend aan de actrice met de beste hoofdrol, zoals Ariane Schluter (2003 en 2004) en Elsie de Brauw (2006 en 2011). Er is ook een mannelijke pendant, de *Louis d’Or*, vernoemd naar Theodora’s broer, in zijn tijd ook een beroemde toneelspeler.

Op 15 april 1959 wordt er in het pand Nieuwstad 34 (hoek Halterstraat) een gevelsteen onthuld met daarop de volgende tekst: GEBOORTEHUIS VAN / THEODORA MANN-BOUWMEESTER / VERMAARD TONEELSPeelSTER / 19-IV-1850 – 18-IV-1939.

(Han Koolhof)

Bronnen

- *Theaterencyclopedie* (staat op internet).
- *Biografisch Woordenboek van Nederland I* (staat op internet).
- *Zuithensche Courant*, 16 april 1959.